

جای پول از خدا!

تعریف ربا

ربا از نظر لغوی، معنای مطلق افزایش شیء است؛ اعم از مال یا غیر آن.

از نگاه اقتصاددانان غربی، ربا در حقیقت ستون فقرات اقتصاد و از ضروریات اقتصاد سرمایه‌داری به حساب آمده و از مهم‌ترین متغیرهای اقتصاد کلان نظام‌های لیبرال، سرمایه‌داری است.

در مقابل، اقتصاددانان مسلمان معایب زیادی را برای ربا قائل هستند که مهم‌ترین این معایب عبارت است از محدودیت سرمایه‌گذاری و راکد ماندن بخش مهمی از سرمایه‌های نقدی جامعه، ورشکستگی و بحران اقتصادی به دلیل تعهدات ربوی نامتوازن با عملکرد اقتصادی بنگاه‌های تولیدی، عاملیت بالقوه ربا برای ایجاد تورم، سلطه عامل سرمایه بر اقتصاد، بیمه کردن عامل سرمایه از تمام خطرهای و متوجه کردن همه آنها به عامل نیروی کار و...

ربا در قرآن

در قرآن کریم، بارها در مورد ربا به صراحت و با شدیدترین لحن ممکن صحبت شده است که نمونه‌هایی از این آیات را در ذیل می‌خوانید:

«مالی که به ربا می‌دهید، در اموال مردم افزون شود نزد خدا هیچ فرونی بر آن ایجاد نمی‌شود و مالی را که برای خوشنودی خدا برای زکات می‌پردازید، چند برابر می‌شود و زکات دهندگان همان فرونی داده شده‌اند.» (سوره روم، آیه ۳۹)

«از عادات زشت یهودیان این بود که ربا می‌گرفتند، در حالی که از آن نهی شده بودند و اموال مردم را به ناحق می‌خوردند و برای کافران آنها عذابی دردناک مهیا ساخته‌ایم.» (سوره نساء، آیه ۱۶)

«ای اهل ایمان، ربا را با سود چند برابر نخورید از خداوند بترسید و این عمل زشت را ترک کنید تا رستگار شوید.» (سوره آل عمران، آیه ۱۳۰)

ربا از نظر سنت رسول اکرم 9

شیخ عباس قمی از رسول گرامی اسلام 9 چنین روایت می‌کند: «خداوند در روز قیامت شکم رباخوار را به اندازه ربایی که خورده، از آتش جهنم پر می‌کند. هیچ یک از اعمال و کارهای نیک او نمی‌پذیرد تا زمانی که اندکی از اموال ربوی در دستش است، پیوسته مورد لعن و نفرین فرشتگان خواهد گرفت»

پرونده
ویژه

ربا از دیدگاه علماء

شیخ طوسی می‌گوید: «علماء اجماع دارند بر این که ربا از گناهان کبیره است. همچنین در تفسیر قرطبی آمده است که حرمت ربا اجماعی است.»

امام خمینی؛ در تحریر الوسیله می‌فرماید: «حرمت ربا به کتاب و سنت و اجماع مسلمین ثابت شده است و بعید نیست از ضروریات دین باشد.»

۵

فلسفه ربا از دیدگاه فقها و مفسران

مرحوم طبرسی علت حرمت ربا را ترک تجارت و مختل ماندن کسب و کار می‌داند.

علامه طباطبایی نیز درباره علت حرمت ربا می‌فرماید: «اگر ربا حرام شده، علتش این بوده که از روش صحیح زندگی خارج است و منافعی با ایمان به خدا و ناسازگار با آن است و نیز یکی از مصادیق ظلم است.»

آیت‌الله مکارم شیرازی در کتاب «ربا و بانکداری اسلامی علل حرمت ربا را چنین توضیح می‌دهند: ۱. «ربا اکل مال (خوردن مال) به باطل است» (استناد به آیه ۱۶۰ و ۱۶۱ سوره نساء و روایت امام رضا علیه السلام درباره فلسفه حرمت ربا)

۲. ربا بازدارنده مردم از تلاش‌های اقتصادی است.

۳. ربا مصداق بارز ظلم است.

۴. ربا باعث تضعیف عواطف انسانی می‌شود.

۱۴

۷

ربا از نظر مسیحیت

تا عصر رنسانس علمای مسیحیت هم صدا با کتاب مقدس انجیل، ربا را تحریم کردند و تلاش داشتند تا با بیان حکمت تحریم ربا، مردم را از ارتکاب این گناه باز دارند.

قدیس «گریگو اردونین»، ربا را گرفتن مال دیگران می‌دانست. او درباره ربا می‌گوید: «ربا نتیجه آمیزشی است که خلاف فطرت و طبیعت است. زیرا فطرتا زیاد شدن، به اشیای زنده اختصاص دارد. در حالی که پول نقد عقیم و نازاست و «کسی که قرض یا بهره می‌دهد، احتیاج قرض کننده را بیشتر می‌کند و خودش نیز از این که مبادا بدهکار طلبش را ندهد دچار اضطراب و تشویش می‌شود.»

مسکوبار می‌گوید: «اگر کسی معتقد باشد که ربا معصیت نیست، کافر است.»

پدر یونی می‌گوید: «ربا خواران شرف خود را در زندگانی دنیا از دست داده‌اند و پس از مرگ شایستگی مراسم خاکسپاری دینی را ندارند.»

قانون اساسی ما درباره ربا چه می‌گوید؟

در بند ۵۰ از اصل ۴۳ قانون اساسی به ممنوع بودن ربا و ناروا تلقی شدن ثروت ناشی از ربا گرفتن اشاره شده است.

اصل ۴۹ قانون اساسی هم اخذ ثروت‌های ناشی از ربا و استرداد آن به صاحب حق یا بیت‌المال را از جمله وظایف دولت جمهوری اسلامی ایران مطرح نموده است.

ماده ۲۱ قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب سال ۶۲ به صراحت بانک یکدیگر ممنوع نموده است. (البته این که این قانون تا چه حد در حساب‌های قرض الپس‌نده بانکی قابل اجرا است جای بسی تأمل است!)

بین ۲ یا چند نفر تحت هر قراردادی از قبیل: بیع (خرید و فروش)، هر نوع توافق و یا زیادی پرداخت نماید ربا محسوب و جرم شناخته می‌شود. مرتکبین اعم از ربا دهنده و ربا گیرنده و واسطه بین آن‌ها علاوه بر رد اضافه به صاحب مال به ۶ ماه تا ۳ سال حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق و نیز معادل مال مورد ربا به عنوان جزای نقدی محکوم می‌شوند.

۹